

JAN DOMINIK BOGATAJ

Oratio ignita

Janez Kasijan, učitelj mistične molitve

JANEZ KASIJAN (360-435): MOST MED VZHODOM IN ZAHODOM

Sv. Janez Kasijan¹ se je rodil v Daciji, ob Črnem morju, v današnji Romuniji – tedaj edini latinsko govoreči deželi na Vzhodu – okrog leta 360. Po doseženi odlični klasični izobrazbi je šel s prijateljem Germanom živeti kot menih v Palestino (Betlehem), potem pa dvakrat v Egipt, kjer je deset let spoznaval najslavnejše menihe in askete. V času origenističnih sporov se je leta 399 umaknil v Carigrad, kjer ga je Janez Krizostom posvetil v diakona. V duhovnika je bil kasneje posvečen v Rimu, leta 415 pa ga zasledimo v Provansi, kjer je ustanovil ženski in moški samostan v Marseillu ter napisal svoje tri spise. Umrl je okrog leta 430.

Njegovi glavni deli, poleg *O Kristusovem učlovečenju proti krivovercu Nestoriju* (*De Incarnatione Christi contra Nestorium Haereticum*), sta *Uredbe* (*De institutis coenobiorum*)² in *Pogovori* (*Collationes patrum* in scetica eremo), v katerih podaja teologijo meniškega življenja.³ Z njima je močno vplival na očeta zahodnega menišтва sv. Benedikta, pa tudi na mnoge poznoantične, srednjeveške in novoveške avtorje. Janez Kasijan je postavljaval temelje krščanskega menišтва tako na

Zahodu kot na Vzhodu, saj je izvirno izkušnjo meniškega in asketskega življenja v puščavah Palestine in Egipta izrazil v jasnih, sintetičnih in pronicljivih spisih ter tako prenesel in inkulturiral te začetke menišтва v latinščini v obliki, ki je bila primerna za Zahod. Kasijan tako predstavlja izjemen most med vzhodnim in zahodnim meništvom.

V glavnem je pisal za menihe, večkrat tudi zelo praktična in konkretna določila; npr. uredbe glede obleke, časa molitve in odnosov med menihi. Izziv pa ostaja, kako njegov globlji nauk, ki se dotika teoloških resnic, prenesti v obliko, ki bi nagovarjala tudi čiste in pristne duhovnosti željnega sodobnega iskalca. Predvsem Kasijanovi *Pogovori* so lahko priložnost za srečanje s tem izvirnim antičnim mislecem, saj se dotika zelo splošnih tematik duhovnosti.

POGOVORI: MENIŠKA DUHOVNOST O MOLITVI

Kasijanovo daleč najdaljše delo *Pogovori* – ki je tudi med daljšimi patrističnimi spisi nasploh – je sestavljeno iz 24 različnih pogovorov, ki so razdeljeni v tri dele, glede na čas in kraj dogajanja v egipčanski puščavi

Sketis (arab. Wadi El Natrun, gr. Σκήτις, kopt. Šihēt), v mestu Thennesus in v mestu Diolcos v bližini Aleksandrije. Delo naj bi nastalo okrog leta 426, nekateri deli pa verjetno že prej (IX. in X.)⁴.

V teh pogovorih opisuje osebne izkušnje in dialoge s puščavskimi očeti, ki so resnično obstajali, saj za vsaj nekaj le-teh – Pafnucij, Izak, Pojmen – pričujejo tudi drugi viri. Takrat so bile to duhovne avtoritete, slavni očetje in verjetno kar dobro poznani med sodobniki. Literarni prijem Kasijana se kaže v tem, da prikaže nauk starcev kot popoln, absoluten in vreden takojšnjega sprejema. Kasijan in German pa sta prikazana kot idealna učenca, ki ta nauk sprejemata. Glavni namen spisov je torej v predajanju asketske izkušnje naprej bralcem.

Kasijanovo delo gotovo ni dobeseden zapis pogovorov, ki sta jih imela on sam in prijatelj German s temi egipčanskimi očeti. Pogovori so zapisani v antični dialoški formi, kar pomeni, da so na besedilo vplivali tudi drugi avtorji, ki jih je Kasijan prebiral, zato je delo vsekakor njegova redakcija. Med temi vplivi bi lahko našteali Evagrija Pontskega, neo-pahomijansko tradicijo, stoicizem, Avguštin (prim. *Collat.* XIII. in XVIII.), idr.

Meniška duhovnost, ki jo je na Zahodu tako izjemno sintetiziral Kasijan, ima v središču en cilj: čistost srca. Tomáš Špidlík v svojem eruditskem delu *La Spiritualité de l'Orient chrétien: Manuel systématique* (1978) zapiše, da je bilo meniško življenje od začetkov krščanstva podoba avtentičnega krščanskega življenja in ideal za vsakega kristjana.⁵ Gotovo je, da vsi ljudje ne bi mogli živeti na tak način, a so prav menihi s svojo duhovnostjo velik zgled za vsakega kristjana. Zato se želimo na tem mestu ustaviti pri odlomku Kasijanovega besedila, da bi izluščili najboljše izkušnje krščanske duhovnosti o molitvi, ki bi lahko nagovarjale sodobnega kristjana, ki živi v svetu. Morda je prav Janez Kasijan, ki ga imajo nekateri celo bolj za psihološko kot teološko lucidnega misleca,⁶ za to nalogo izjemno relevanten.

Verjetno najbolj znan del Kasijanovega dela sta deveti in deseti pogovor (*Collat.* IX. in X.)

z očetom Izakom, ki naj bi se osebno poznal z Antonom Puščavnikom (prim. *Collat.* IX.31. in Paladij, *Dial.* 17). Pogovora spregovorita o molitvi. Sprva sta bila mišljena kot zaključek celotnega njegovega dela, ki je bilo najprej mišljeno kot celota desetih pogovorov, saj kažeta na cilj in namen prejšnjih pogovorov, t.j. celotnega življenja meniha/kristjana: "Cilj vsakega meniha in popolnost njegovega srca teži k nenehnemu in neprekinjenemu vztrajanju v molitvi in – kolikor je mogoče – človeški krhkosti – k napredovanju v stalnem miru duha ter trajni čistosti" (*Collat.* IX.2.1). Nenehna molitev zahteva čistost srca in ostale kreposti, kar pomeni, da pride šele na koncu. To resnico izraža tudi Kasijanova razdelitev vsebine, saj v devetem pogovoru bolj opisuje lastnosti in pogoje za nenehno molitev, medtem ko v desetem pogovoru spregovori prav o sami molitvi.

POGOVOR IX.

Na začetku oče Izak poudari osrednje mesto molitve in nujnost urjenja v kreposti, da bi lahko vstopili v molitev. Od zunanjega vidika okoliščin za molitev pozornost usmeri na notranjost, kjer boj proti grehu in skušnjavam vzbuja prostor spokojnosti in nenehni molitvi. Kakor evangelijska prilika o zidanju stolpa na podlagi premisleka in skrbnega načrtovanja (prim. Lk 14,28), pravi Kasijan, da moramo tudi našo molitveno pot skrbno in postopno graditi (*Collat.* IX. 2.); najprej z odpovedjo strastem in urjenjem v kreposti, da lahko nato dospemo do trdnosti in vztrajnosti. Tako postanemo vzdržljivi, da tudi če pridrvijo nevihte skušnjav, ne pademo v greh (prim. Lk 6,48).

Za vstop v molitev je potrebno odložiti hlepenje po telesnih oz. materialnih stvareh, vsako ukvarjanje z poslovanjem, obrekovanje, klepetanje, norčavost in jezo, saj le preko očiščenja, preprostosti in nedolžnosti lahko dospemo do podlage za globoko ponižnost. (*Collat.* IX.3) Pomembna je tudi priprava na molitev, saj celotno naše življenje, po Pavlovem

naročilu (prim. 1 Tes 5,17; 1 Tim 2,8), postaja molitev. Kasijan tako naroča, da moramo biti pazljivi in zbrani že pred močnimi obdobji molitve, če se hočemo izogniti raztresenosti.

Kasijan naravo naše duše primerja z občutljivim tankim perescem oz. krilcem, ki ga veter zaradi lahkote kar sam ponese v višave, če seveda ni obtežen s kakšno umazanijo. Dovolj je že rahel vzdih, da naša molitev prispe celo nad nebo – "orationes nostras non solum caelos, sed etiam ea quae super caelos penetrare" (*Collat.* IX.4.3) – pravi Kasijan, če upoštevamo Kristusovo naročilo: "Varujte se, da vam srca ne bodo obtežena z razuzdanostjo, pijanostjo in življenjskimi skrbmi." (Lk 21,34) Kasijan poda nekaj zelo konkretnih primerov meniškega življenja, ki

lahko predstavljajo tudi nauk za sodobni čas. Duša postane obtežena s posvetnimi skrbmi takrat, ko bi bil naš zaslužek dovolj za plačilo nujnih življenjskih stroškov, a podaljšujemo delo, da bi zaslužili še več. Enako, kadar bi bilo dve tuniki dovolj za obleko podnevi in ponoči, a se borimo, da bi jih imeli tri ali štiri. Spet, ko bi bila hiška z eno ali dvema sobama dovolj, mi pa bi s posvetnimi željami hoteli imeli štiri ali pet sob, sijajno okrašenih in večjih, kot je potrebno. (*Collat.* IX.5.)

Kasijan položi očetu Izaku v usta izjemen nauk glede molitve. Če smo do sedaj poslušali predvsem o našem trudu za očiščevanje, Izak razloži, da je za molitev potrebna tako čistost srca in duše (*puritas cordis atque animae*), ki je deloma sad našega prizadevanja, kot tudi

razsvetljenje Svetega Duha (*inluminatio sancti spiritus*). (Collat. IX.8.2) Kasijanova stvarnost se kaže tudi, ko razlaga, da vsak izmed nas moli na določen, njemu lasten način. Drugače molimo, kadar smo obteženi z obupom in žalostjo, drugače kadar smo dosegli določen duhovni napredek, spet drugače kadar smo pod napadom skušnjav in drugače kadar prosimo za odpuščanje grehov. (Collat. IX.8.3)

Na podlagi Pavlovega učenja o različnih vrstah molitve – "prosite, molite, posredujte in se zahvaljujte za vse ljudi" (1 Tim 2,1) – oče Izak podaja nauk o štirih različnih načinih molitve, ki tvorijo celotno podobo molitve kristjana. (Collat. IX.9.) Prošnja pomeni najprej prositi za odpuščanje grehov, kadar se kesamo trenutnih ali preteklih napak. (Collat. IX.11.) Molitev pomeni dati Bogu obljubo (prim. Ps. 116,14), da se bomo odpovedali svetu in služili Bogu z vsem srcem. (Collat. IX.12.) Posredovanje vključuje prošnje za naše bližnje, za ves svet, kakor pravi apostol Pavel: "za vse ljudi" (1 Tim 2,1). (Collat. IX.13.) Zahvala stoji na četrtem mestu in pomeni spominjanje preteklih Božjih dobrot, premišljevanje trenutnih Božje darove ali pa zre v prihodnost in se veseli darov, ki jih je Bog pripravil za tiste, ki jih ljubi. (Collat. IX.14.)

Navedene štiri vrste molitve so namenjene vsem ljudem, glede na različne trenutke in potrebe, saj je tudi sam Gospod molil na te različne načine (prim. Collat. IX.17). Kasijan pa zatrdi, da vseeno obstaja določeno stopnjevanje od prošnje, ki je bolj lastna začetnikom, pa vse do zahvaljevanja, ki je lažje tistim, ki so se že očistili strasti in lahko zrejo Boga z bolj čistim srcem. Vendar v določenih trenutkih Bog nameni vsem tako milost, da se naše molitve kakor ogenj (*oratio ignita*) dvignejo k njemu, po Svetem Duhu, in so napolnjeni z neizrekljivim veseljem in radostjo (*ineffabile gaudium laetitiaque*). (Collat. IX.15) Gospod namreč sam pravi, da bolj ljubi tiste, katerim je več odpuščeno (prim. Lk 7,47).

Nato pa Kasijan pozornost usmeri k razlagi molitve očenaša, kar je bila klasična tematika domala vseh antičnih besedil o molitvi. Že s

samim začetkom, ko molimo 'Oče naš', pravi Kasijan, izrazimo resnico, da je Bog Gospod, naš Oče, ki nas je poklical iz stanja suženjstva, da bi postali njegovi posinovljenci. (Collat. IX.18) Gospod sam nam je dal to molitev, v kateri nas uči tudi prositi za odpuščanje: "odpusti nam naše dolge".

"O neizrekljiva milost Boga, ki nam ni le zapustil oblike molitve, nas naučil načina življenja, ki ugaja njemu in nam po zahtevi prejete oblike naročil vedno moliti (*praecepit semper orari*), s čimer je porušil korenine jeze in žalosti, temveč tudi daje tistim, ki molijo, priložnost in razkriva pot, s katero lahko ganemo usmiljeno in dobrotljivo sodbo Boga. Tako nam na nek način daje moč, da zadržimo sodnikovo obsodbo, saj nam odpušča naše pregrehe po vzoru našega odpuščanja drugim, ko pravimo: odpusti nam, kakor tudi mi odpuščamo." (Collat. IX.22.1-3)

Vendar pa očenaš ni višek molitve, ki je v resnici neizrekljiva (*oratio ineffabilis*), saj presega človeško zavest preko vlitja nebeške luči. Tudi to nam je pokazal Gospod, pravi Kasijan, ko se je umikal na goro v samoto in tihoto. (Collat. IX.25.)

Za tem nenadoma spregovori še o kesanju, ki je, po Germanovih besedah, delo Boga v naših srcih in ne sad naše, še tako močne volje. Solze kesanja, pravi oče Izak, pogosto ne pridejo kot sad našega "stiskanja suhih oči in trdega srca", temveč pridejo kot Božji dar ob spominjanju svojih ali tujih grehov, pri kontemplaciji nebeških dobrin, ob naši žeji po Bogu ... (Collat. IX.29.)

Nato sledijo Izakovi navedki Antonovega učenja o popolni molitvi in zaupanju v uslišanje. Izjemno zanimiv postane pogovor, ko German postavi vprašanje: "Seveda verjamemo, da to zaupanje v uslišanje molitve prihaja iz čiste vesti; kako pa naj imamo tako zaupanje mi, ki nas še vežejo grešne vezi in nimamo nikakršnih zaslug?" Oče Izak z dolgim odgovorom, na podlagi učenja Svetega pisma, podaja nauk, da obstajajo različni razlogi za uslišanje molitve. (Collat. IX.34.) Imamo zagotovilo evangelija o uslišanju

složne prošnje dveh ali treh (Mt 18,19), o moči vere gorčičnega semena (Mt 17,19), o vztrajnosti v molitvi (Lk 11,8), o vrednosti dajanja miloščine (Sir 29,15), o čistem življenju in del usmiljenja (Iz 58,6.9), o uslišanju v težavah (Ps 120,1) ... "Če boste verovali, boste prejeli vse, kar boste prosili v molitvi." (Mt 21,22) Oče Izak zatrdi, da je potrebno imeti zaupanje, da nas bo Bog uslišal v naših molitvah, tudi če smo v grehah, kadar bomo prosili v skladu z Božjo voljo: "In to je zaupnost, ki jo imamo z njim: on nas usliši, kadar ga prosimo po njegovi volji." (1 Jn 5,14)

Pogovor se konča s tematiziranjem molitve na skrivnem, velike vrednosti pogostih in kratkih molitvenih vzklikov (*breviter sed frequenter orandum*) ter molitve kot prave daritve (*sacrificium iustitiae*). (Collat. IX.35. In 36.)

POGOVOR X.

Pogovor se začne s tematiko egipčanskega meniškega antropomorfizma, ki je intrinzično povezan s tematiko molitve. Kasijan spregovori o menihu Serapionu, ki je imel preveč naivne in materialne predstave o Bogu. Molitev mora tako postati bolj duhovne narave. (Collat. X.2. in 3.)

Oče Izak sicer ne izključuje določenih umskih predstav oz. podob, ko celo nakaže možnost videnja Kristusa v njegovem ponižanju in slavi, vendar je osnovno sporočilo napotilo k notranji, čisti, neprestani molitvi. Navaja Jeremija: "Moje ljudstvo pa je svoje Veličastvo zamenjalo z nečim, kar ne more pomagati." (Jer 2,11) in Pavla: "Veličastvo neminljivega Boga so zamenjali z upodobitvami minljivega človeka." (Rim 1,23) S tem uči, da se je potrebno v molitvi dvigniti nad čutne in zaznavne stvari. (Collat. X.5.)

Ko se že zdi, da Izak dospe do viška svojega učenja, do popolne neprenehne molitve – "z vso ljubeznijo, z vsem hrepenenjem, z vsem trudom, z vsem naporom, z vsem našim premišljevanjem, z vsem, kar živimo, kar govorimo, kar dihamo; bo Bog" (Collat. X.7.2.)

– ko bo Bog v celotnem našem življenju, ga German vpraša glede praktičnega načina ostajanja v molitvi in Božji prisotnosti. Kako naj ostanemo zbrani in privzdignjeni v take mistične višine, ko pa tako hitro lahko zdrsnemo in se zdi, da je naša izkušnja večkrat obratna. Potrebna je postopnost, tudi v molitvi. Najprej se je potrebno naučiti preprosto abecedo, da lahko nato izgovarjamo zloge in besede. Kako se torej naučiti te abecede zvestega, vztrajnega napora vstopanja v molitev, ko pa je pogosto naš um tako zaposlen z raznoraznimi stvarmi? (Collat. X.8.)

Izak odgovori z naukom o ponavljanju vrstice psalma: "O Bog, na pomoč mi pridi; Gospod, hiti mi pomagat. (*Deus, in adiutorium meum intende: Domine, ad adiuvandum mihi festina.*)" (Ps 70,1) v vseh okoliščinah.

"Ta verz namreč ni slučajno izbran iz celotnega Svetega pisma za orodje. Vsebuje namreč vsa čutenja, ki jih je sposobna človeška narava, in je primeren, da zadovolji vsa stanja, in koristi vsemu, kar jo doleti.

Vsebuje klic k Bogu proti vsem nevarnostim, vsebuje pobožno izpoved, vsebuje skrb, ki jo obuja stalni strah, vsebuje priznanje lastne krhkosti, uslišanega zaupanja, gotovost v pomoč, ki je vedno vsepovsod navzoča. Kdor neprenehoma kliče svojega zaščitnika, je zares gotov, da ga ima vedno v bližini. Ta klic vsebuje radost in gorečo ljubezen. Je krik duše, ki ima pozoren pogled na nastavljene zanke sovražnika, ki jo oblega noč in dan, in priznava, da mu ne more ubežati brez pomoči svojega zaščitnika.

Ta verz je za vse, ki jih vznemirja nadlegovanje demonov, nepremagljivo obzidje, neprebojni oklep in najtrdnjši ščit. Tako v prezirljivi lenobi in v dušnem strahu, v žalosti in v potrlih mislih to rešilno zdravilo preprečuje obup, nam odkriva Njega, ki ga kličemo, Njega, ki vidi naše boje in ki ni daleč od svojih, ko ga kličejo. Kadar pa naša srca preplavlja tolažba in veselje, nas ta verz svari pred prevzetnostjo, da ne postanemo naduti zaradi tega, ker nam je dobro, česar ne moremo obdržati brez Boga, ki ga milo prosimo za hitro pomoč.

Ta kratek verz nam je vsem v vseh okoliščinah koristen in potreben." (*Collat. X.10.3-4.*)⁷

Molitveno ponavljanje te vrstice, kot to predlaga Kasijan, naše dihanje spreminja v molitev. Vsak trenutek in v vsakih razmerah lahko z zvestim in iskrenim ponavljanjem te vrstice v sebi obudimo ogenj molitve.

"Naša molitev za rešitev v slabih časih in za varovanje pred napuhom v dobrih časih mora temeljiti na tej vrstici. Misel na to vrstico se mora neprenehoma vrteti v vašem srcu. Nikoli je ne prenehaj ponavljati ob kakršnemkoli delu, opraviilu ali poti, kjer se nahajaš. Misli nanjo med tem ko spiš, ješ ali opravljaš najbolj osnovne zahteve narave.

Ta v srcu občutena misel bo zate formula odrešenja. Ne le, da te bo varovala pred vsemi hudičevimi napadi, temveč te bo čistila od vseh madežev zemeljskega greha in te bo vodila v zrenje nevidnega in nebeškega ter v tisto gorečo nujnost molitve, ki je nepopisna in jo izkusijo le redki. Spanec naj pride nadte, ko meditiraš to vrstico, dokler ponavljanje teh besed ne pride kot sad tvoje navade, da jih ponavljaš celo v svojem dremežu." (*Collat. X.10.13-14.*)

"Ta vrstica naj bo prva reč, ko se zbudiš. Naj bo v tvojih mislih, ko bediš. Naj te prevzame, ko vstajaš iz postelje ali ko poklekaš. Naj te spremlja v vseh tvojih delih in dejanjih. Naj bo ves čas ob tebi. Po Mojzesovi zapovedi boš mislil nanjo, 'ko bivaš v svoji hiši in ko hodiš po poti' (5 Mz 6,7), ko legaš ali ko vstajaš. Napiši jo na podboje svojih ustnic, postavi jo na obzidje svojega doma in v notranje svetišče svojega srca. To bo ponavljajoča molitev, nenehen odpev, ko se sklanjaš ali ko se dvigaš, da storiš vse potrebno za svoje življenje." (*Collat. X.10.15.*)

Oče Izak to prakso poveže s poglobljanjem poznavanja Božje besede. Sadovi molitve se bodo kazali v globljem razumevanju Božje besede. Bdenje (*vigiliae*), premišljevanje (*meditatio*) in molitve (*oratio*) predstavljajo tri elemente za osredotočanje begajočega uma.

"Neprenehoma molite" (1 Tes 5,17) ostaja temeljno navodilo, ki ga torej lahko

uresničujemo preko stalnega in osredotočenega ponavljanja vrstice psalma. Kasijan doda, da je tisti, ki je navajen moliti le ob določenih trenutkih dneva, kadar poklekne k molitvi, moli (pre)malo (*perparum orat*). Tisti pa, ki je še takrat, ko poklekne molitvi, nezbran in raztresen, sploh ne moli (*numquam orat*). (*Collat. X.14.2.*) Zatorej, kakor želimo moliti ob določenih časih, moramo moliti vedno. Če bomo čez dan nezbrani, bomo nezbrani tudi pri molitvi in obratno.

Pogovor se konča z reminiscenco na meniha Serapiona z začetka, ko Kasijan doda, da je opisana praksa meditiranja te vrstice psalma lahko vstopna točka v molitev in očiščenje srca tudi za preproste, nepismene in nepoučene ljudi, saj vodi "željo duha na zdrav in celovit način k Bogu". (*Collat. X.14.3.*)

OD PS 70,1 DO MOLITVE JEZUSOVEGA IMENA

Nauk dveh pogovorov Janeza Kasijana in njegovega prijatelja Germana z očetom Izakom o molitvi je torej preprost: neprenehoma moliti, k čemur nam pomaga stalno ponavljanje vrstice psalma: "O Bog, na pomoč mi pridi; Gospod, hiti mi pomagat." Ta Kasijanov nasvet je le formulacija najbolj zgodnjih izkušenj in naukov puščavskih očetov, ki ga je prenesel na Zahod in izrazil z latinsko verzijo vrstice psalma, kar je imelo v kasnejši zgodovini duhovnosti izjemen vpliv. Omenimo le dva najbolj očitna.⁸

Skoraj zagotovo je Benedikt iz Nursije po navdihu Janeza Kasijana postavil na začetek meniškega molitvenega bogoslužja oz. oficija prav vrstico *Deus, in adiutorium meum intende: Domine, ad adiuvandam mihi festina* (Ps 70,1), ki je še danes sestavni del molitvenega bogoslužja Cerkve.⁹ Vsaka molitvena ura molitvenega bogoslužja Cerkve se torej začne s to vrstico, kar je očiten Kasijanov vpliv. Njen smisel je, da nas uvede v molitev psalmov, saj vsakovrstno raztresenost in razpršenost vsakodnevnih opravil zbere v prošnjo Bogu, da bi bili v njegovi prisotnosti. Ta vrstica je

kakor most med posvetnim, ki ga živimo v vrvežu vsakdana, in svetim, ki smo ga deležni pri bogoslužju. Vrstica povzema vso vsebino molitve psalmov in ji daje smisel, kakor je to opisal že Kasijan.

Drug primer vpliva Kasijanove sinteze pa je t. i. Jezusova molitev, molitev Jezusovega imena oz. molitev srca, ki je v srcu predvsem vzhodno-krščanske duhovnosti. Stalno ponavljanje molitvenega obrazca, ki temelji na Svetem pismu (prim. Lk 18,10-14) – Gospod Jezus Kristus, Božji Sin, usmili se mene, grešnika. – se je razvilo ravno med egipčanskimi puščavniki nekje do 5. stoletja. Podoben obrazec omenja tudi Janez Krizostom, ki govori o molitveni puščici, v delu *Epistula ad abbatem*. Jezusova molitev je središčna točka najbolj znane zbirke meniške duhovnosti *Filokalija*, ki je del te eremitske tradicije, imenovane *hezihazem* (gr. ἡσυχάζω).

Kasijanova praksa ponavljanja vrstice psalma in več skupnih točk s tradicijo Jezusove molitve: kratek obrazec, klicanje Božjega imena in svetopisemsko podlago. Danes praksa vzhodno-krščanske duhovnosti povečini uči Jezusovo molitev, ki je v prvi vrsti molitev menih, a obenem čedalje bolj tudi vseh kristjanov. Po pravilih grškega in ruskega pravoslavnega meništvu dobi mlad menih hkrati z obleko tudi posebno molilno vrstico z naročilom: "Vzemi, brat, meč Duha, ki je Božja beseda, za neprestano molitev k Jezusu; kajti Ime Gospoda Jezusa moraš imeti nenehno v mislih, v srcu in na ustnicah."

Jezusova molitev je nekako nadomestila Kasijanovo metodo, kar kaže le na zdrav razvoj in rast duhovne tradicije. Kasijan je torej tudi predhodnik t. i. Jezusove molitve.

ZAKLJUČEK

Nauk Janeza Kasijana o molitvi, kot smo ga lahko izluščili iz dveh pogovorov z egipčanskim puščavnikom očetom Izakom, ima v središču močan naboj za sodobni čas. Po eni strani nas uči očiščevanja srca in vzgoje v krepost, kar edino lahko napravi prostor za

Boga v nas. Po drugi strani pa podaja praktične napotke, kako sredi vsakodnevnega hitenja ohranяти Božjo prisotnost. Pomembna je vztrajnost v molitvi, da nismo zbrani le nekaj minut na dan, temveč da celo naše življenje postane molitev. Pripomoček za to je lahko navedena vrstica psalma, obrazec Jezusove molitve, rožni venec ali pa katera druga vrstica Svetega pisma. Pomembno je, da v nas prebuja rast nenehne, predane in zaupne molitve k Bogu.

1. Na voljo je kar nekaj zelo dobre sodobne strokovne literature, ki se osredotoča na njegovo življenje, v kontekstu pozne antike, meništvu in prenosa duhovne dediščine puščave na Zahodu; npr. Léon Christiani, *Jean Cassien: La spiritualité du désert*, S. Wandrille: Fontenelle, 1946; Owen Chadwick, *John Cassian: A Study in Primitive Monasticism*, Cambridge: University Press, 1950; Jean-Claude Guy, *Jean Cassien: Vie et doctrine spirituelle*, Pariz: Lethielleux, 1961; Richard J. Goodrich, *Contextualizing Cassian: Aristocrats, Asceticism, and Reformation in Fifth-Century Gaul*, Oxford: University Press, 2007; A. M. C. Casiday, *Tradition and Theology in St John Cassian*, Oxford: University Press, 2007; Columba Stewart, *Cassian the Monk*, New York: Oxford University Press, 1998; John J. Levko, *Cassian's Prayer for the 21st Century*, Scranton: University Press, 2000 ...
2. PG 49, 477-1328. Najnovejša kritična izdaja dela, po kateri tudi navajamo besedilo: *Cassiani opera – Collationes XXIII*, Michael Petschenig in Gottfried Kreuz, ur., CSEL 13, Dunaj: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2004.
3. V slovenščini je o Kasijanu zapisanega zelo malo. Prim. Niko Aracki OCist, *Meniška teologija Janeza Kasijana*: diplomska naloga, Ljubljana: Teološka fakulteta, 2008.
4. John Cassian, *The Conferences*, prev. Boniface Ramsey, New York: Paulist Press, 1997, str. 5-24.
5. Tomáš Špidlík, *La spiritualità dell'Oriente cristiano*, prev. Maria Donadeo, Rim: San Paolo, 1995, str. 319.
6. *The Conferences*, str. 22. Še več, Kasijanu nekateri avtorji celo očitajo mnoge zablode pri bolj spekulativnih teoloških tematikah, npr. netočnosti oz. nejasnosti v delu *De Incarnatione*, problem kristoloških izrazov (prim. *Collat.* VII.22.2, IX.34.10, XVI.6.4), nezadostno argumentacijo proti Avguštinu glede svobodne volje v *Collat.* XIII. ipd. Kasijana tako ne moremo brati kot spekulativnega teologa, nam pa lahko ogromno pove o človekovem notranjem duhovnem življenju.
7. Deseto poglavje desetega pogovora (*Collat.* X.10.) je eden izmed redkih odlomkov, ki je preveden v slovenščino. Navajam prevod p. Nikolaja Arackega OCist, dostopen na: <http://oddaje.ognjisce.si/ocetjeveri/2015/06/25/30-oddaja-kasijan-nas-u-i-prositi-za-bo-jo-pomo-pri-molitvi>
8. Prim. Irénée Hausherr, *Noms du Chris tet voies d'oraison*, Rim: Pont. Institutum Orientalium, 1960, str. 177-215.
9. Slovenski prevod v Molitvenem bogoslužju je rahlo drugačen: "O Bog, ozri se name in me poslušaj. Gospod, pridi in mi pomagaj."